

Învățământul românesc - de la impas la criză (Romanian Educational System – From Deadlock to Crisis)

ADRIAN ȘTEFAN CHIRIAC

Departamentul Biologie – Chimie, Facultatea de Chimie Biologie Geografie, Universitatea de Vest din Timișoara

Romanian educational system faced through history great political challenges and social convulsions. Nevertheless it has managed to create a Romanian Education System as “workshop” for education and professional training from which many young people graduated with high level of competence and qualification recognized at national and international levels. After 1990, despite various electoral speeches stating that education is a national priority, government assumption for “National Education Treaty” and Educational System reforms, Romanian Education System is characterized by crisis parameters at this very moment. As causes, we can mention: under financing, excessive politicization of the system, wide poverty amongst majority of population, low morale, professional and financial motivation of the education personal through their social status on the grounds of Education System instability in all of its components.

1. Învățământul preuniversitar

Criza economică la nivel mondial a determinat o scădere abruptă a nivelului de trai, convulsii sociale, frustrări și tensiuni politice. Totuși, această criză nu este singura și nici principala cauză care a dus la starea de sărăcie, la degradarea stării de sănătate a populației și la scăderea calității învățământului la niveluri ale standardelor de valoare definiției, care situează țara noastră pe unul dintre ultimele locuri din Europa.

În cele ce urmează, ne propunem o prezentare de ansamblu a situației actuale a învățământului - preuniversitar și universitar - românesc, considerând că fără a întreține și a proteja starea de sănătate, fără o instruire școlară de calitate, sunt generate și perpetuate generații de bolnavi și neștiutori de carte. Consecințele pe termen lung sunt grave și afectează profund gradul de prosperitate și de civilizație al națiunii și reduc ponderea și valoarea contribuției românești la creația culturală și științifică universală.

Populația școlară a României a înregistrat o scădere continuă și accentuată, începând cu 1997 - 1998, atingând, în prezent, o cotă de 20%. Conform prognozei, această scădere va evolua lent până în anul 2020, când va ajunge la cifra de 2.400.000 școlari, liceeni, studenți, adică de circa două ori mai mică față de anul de referință, anul 2009. Cauzele acestei scăderi dramatice a populației școlare sunt în principal :

- descreșterea natalității (spor demografic negativ în țările UE);
- creșterea abandonului școlar la cote alarmante (în special la grupe de vârste 15-18) ca urmare a creșterii și extinderii sărăciei, care face insuportabilă cheltuiala pentru școlarizarea elevului sau a studiilor universitare pentru familiile numeroase și cele cu venit sub bugetul minimal necesar unei existente decente;
- emigrări masive ale forței de muncă și ca urmare, a degradării relațiilor dintre părinți și copii, a dezorganizării familiei;
- scăderea motivației pentru o calificare profesională în condițiile scăderii drastice a sectoarelor și a locurilor de muncă; salarii mici, neatractive, pentru calificări care pretind studii, abilitate și specializare certificată; instabilitatea relației contractuale angajator – angajat; neglijarea și chiar reducerea în mare proporție la învățământul profesional – vocațional, insuficient justificabilă prin finalitatea incertă a unei calificări, care să permită angajarea imediată într-o meserie bine retribuită.
- costurile de școlarizare în condiții modeste, normale, pentru multe familii întreținătoare, au devenit greu suportabile, cauza principală a inegalității de șanse pentru a parcurge ciclurile de școlarizare ale învățământului general obligatoriu studiile liceale teoretice și de profil vocațional, studiile universitare. Abandonul școlar, mai ales în mediu rural, se înregistrează chiar după ciclul primar. Consecințele sunt deosebit de grave:

- peste 50.000 de copii nu sunt încadrați din start în rețeaua școlară, din cauzele amintite, dar și din cauza iresponsabilității unor părinți;

- se estimează ca în prezent, în România, există aproximativ 3.000.000 de analfabeți sau semianalfabeți;

- în mediul rural doar 2% din elevi parcurg integral clasele 1 – 12;

- sub 50% din populația școlară abordează studii universitare.

Scăderea populației școlare are efecte multiple și complexe:

- comasarea claselor și școlilor, desființarea de unități școlare;

- fluctuație mare a personalului didactic, demotivarea acestuia pentru o activitate apreciată prin prestație și continuitate;

- dificultăți majore în asigurarea cu cadre didactice calificate, încadrate stabil, preponderența personalului încadrat cu statut de suplinitor, în majoritate cu regim de “navetist”;

- suplینirea se realizează cu persoane necalificate sau care nu au reușit să promoveze examenele de titularizare sau concursurile pentru ocuparea unui post didactic;

- adoptarea unor soluții neadecvate pentru unii elevi și părinți, dependenți de mijloace de transport (autobuz școlar, dacă există: șofer, combustibil), de starea drumurilor, costuri suplimentare pentru îmbrăcăminte și hrană;

- orarul și programul zilnic de hrană, odihnă și studiu contravin cerințelor pentru o dezvoltare fizică și intelectuală normală a elevilor.

O altă cauză principală a impasului, în care se găsește învățământul românesc în prezent, este încadrarea necorespunzătoare din punct de vedere calitativ și al acoperirii posturilor cu personal didactic. Educatorii, învățătorii pentru ciclul primar, profesorii pentru învățământul liceal cu profile diferite au un rol decisiv în transmiterea și verificarea însușirii cunoștințelor în mod rațional, atractiv și eficient, astfel încât elevii să fie motivați și stimulați în continuarea și finalizarea studiilor la nivel gimnazial, ca și în orientarea profesională. Profesorii din învățământul liceal au menirea de a identifica aptitudinile și disponibilitățile elevilor pentru valorificarea acestora prin calificare vocațional - profesională la nivel postliceal și universitar.

Se constată o scădere progresivă îngrijorătoare la nivel general a calității procesului didactic și o creștere a numărului cadrelor didactice calificate care părăsesc sistemul de învățământ. La sfârșitul anului 2009, erau încadrate 285.000 cadre didactice și 75.000 ca personal auxiliar. În perioada 2006 –

2010, (îndeosebi în anii 2009-2010) aproximativ 25.000 învățători și profesori au renunțat la calitatea de cadru didactic, astfel încât, la sfârșitul anului 2010, au rămas angajate în sistem doar 252.953 persoane. Principalele cauze sunt :

- salarizarea precară și statutul incert pentru cadrele didactice, în special pentru tinerii absolvenți ai studiilor universitare, nestimulativă și necorelată cu calitatea pregătirii, cu implicarea și prestația în procesul instructiv – educativ din școală;

- tot mai puțini absolvenți de licee optează pentru o carieră didactică (în special în aria curriculară de științe – fizică, chimie, biologie, matematică), din motivele menționate (salarizare, statut social, perspective);

- tendința de reconversie profesională și de emigrare pentru tineri, pentru obținerea unor venituri sporite;

- costurile pentru navetă au devenit insuportabile pentru un cadru didactic (peste 15% din salariu).

Nivelul cunoștințelor absolvenților de liceu care optează pentru o carieră didactică este într-o continuă scădere, ceea ce afectează esențial posibilitatea ca aceștia să facă față exigențelor studiilor universitare. Pregătirea profesională a studenților și absolvenților este în marea lor majoritate mediocră (evident cu excepțiile care sunt validate prin performanțe și succese în carieră); doar 50-60% dintre studenți, din variate motive, reușesc să termine studiile de licență și de masterat în intervalele de timp prevăzute de programele de învățământ. Exigența la examenele de licență diferă, funcție de facultatea, specializarea, la care se susține. În ultimii 5 ani (2006-2011), s-a renunțat la examinarea pe bază de probă scrisă, diploma de licență fiind obținută după accesul la susținerea unei lucrări elaborate de absolvent.

Până în anii 1995-1996, programele de învățământ alocau 6-14 săptămâni pentru elaborarea lucrării de absolvire a facultății. În prezent, între sesiunile de examen, cea de restanțe și examenul de licență sunt prevăzute doar câteva zile. Lucrările de dizertație sunt “încropite” în pripă din “prefabricate” preluate fără discernământ din cărți, surse din Internet sau chiar ca lucrări oferite contra cost. Ca urmare, studiul critic al bibliografiei, lucrările experimentale și interpretarea rezultatelor, ca și contribuții originale, sunt insuficient realizate sau chiar lipsesc. Expunerea este adesea nesistematică și vulnerabilă la întrebările comisiei de examinare. Practica pedagogică și dobândirea competenței metodice, esențiale pentru viitorul dascăl, sunt neglijate de către studenți și insuficient evaluate și notate la obținerea licenței.

Procesul de formare și perfecționare continuă a cadrelor didactice este defectuos organizat. Conferințele și cursurile de “week-end”, internetul, stațiile comprimate, generic considerate “de formare” (pentru competențe IT, cunoștințe de protecția mediului și ecologie) sunt fără îndoială utile dar nu asigură pe deplin consolidarea și aprofundarea cunoștințelor de specialitate, asumarea și aplicarea procedurilor metodice moderne și integrarea experimentului școlar.

Dacă pentru obținerea gradelor didactice 2 și 1 se menține un interes și o pregătire care beneficiază de asistență și coordonare universitară, motivat de sporul de salarizare și un plus de stabilitate pe post, după obținerea gradului didactic, marea majoritate a cadrelor didactice se complac într-o stare de “pensionare profesională”, realizând o activitate de rutină, cu acoperire formală prin “documente școlare” (planificare calendaristică, proiecte didactice, referate la cerc metodic s.a.) insuficient adaptate la modificările din planurile de învățământ și la nivelul noutăților din literatura didactică și metodică.

Rezultatele consemnate la concursurile de titularizare au fost din ce în ce mai slabe, culminând cu anul 2002, în care doar 31% dintre candidați au obținut note peste 7, iar cei cu note între 5 și 7 au putut ocupa doar posturi de suplینitori. Începând cu anul școlar 2012-2013, conform noii legi a învățământului se renunță la titularizare și se introduce concursul pe post. Această prevedere a legii comportă ample dezbateri, cu argumente pro și contra.

Calitatea activității cadrului didactic din învățământul preuniversitar este influențată negativ de structura neomogenă a normei de 22-24 ore pe săptămână, deoarece, cu excepția disciplinelor de matematică și limbă română, numărul de ore alocate în planurile de învățământ pentru celelalte discipline obligă la completări cu ore “disponibile”, pentru care profesorul cu specialitatea principală diferită este încadrat “necalificat”.

Desființarea dublelor specializări (matematică-fizică, chimie-fizică, biologie-geografie, istorie-geografie s.a.) s-a dovedit a fi inoportună, deoarece n-a ținut seamă de experiența acumulată în perioada anilor 1970-2004, de curricula școlară și de numărul de clase din școlile cu puțini elevi, în special în mediu rural. Programele de completare a studiilor pentru acordarea de competențe de calificare atestate (precum PIR, POSDRU ș.a.) nu au reușit să asigure dobândirea de competențe reale, ci doar certificarea unei calificări suplimentare celor de bază. Structura acestor programe supraîncărcate, cu modulare pe perioada vacanțelor, la final de săptămână și în zile cu orar de 8-10 ore de curs, seminar, lucrări practice

nu au putut asigura eficiența reală a studiilor complementare de aprofundare și de convergența interdisciplinară a studiilor.

Programele școlare sunt supraîncărcate și impun un ritm alert de parcurgere, în dauna consolidării și verificării cunoștințelor predate și învățate. Structura lor nu este totdeauna rațional concepută, în corelare interdisciplinară și intradisciplinară, în acord cu vârsta elevilor, cu condițiile socio-materiale pentru învățare și finalizarea motivată a studiilor gimnaziale din perspectivă vocațională și plasament în meserie “căutată”. Cunoștințele de matematică predate în liceu sunt “defazate” față de cerințele tratării cantitativ-aplicative a fenomenelor studiate la fizică, chimie, biologie.

Manualele școlare, în marea lor majoritate, sunt foarte dense, din punct de vedere al informației, conțin modele de rezolvare puține și atipice, precum și multe cerințe de evaluare și autoevaluare, neținând seamă de bugetul de timp disponibil pentru studiile la un număr mare de discipline din programa de învățământ. “Temele de casă” sunt multe și pretențioase pentru ciclul primar, dificile și cu slab caracter aplicativ în gimnaziu. În clasele a VIII-a, pentru examenul de capacitate, în clasele a XI-a și a XII-a, pentru examenul de bacalaureat și pentru concursul de admitere (la specializările pe care le organizează), elevii și profesorii pretind și rezolvă temele doar la disciplinele la care se face evaluarea finală, cu consecințe pentru continuarea studiilor. Costurile pentru manuale, pentru bibliografia școlară recomandată ca și pentru birotica minimală sunt prea mari pentru multe familii. Recuperarea și refolosirea manualelor, până la completa lor degradare, contravine regulilor elementare de igienă și reduce calitatea lor instructivă (sunt adnotate, mâzgălite, cu răspunsuri derutante, cu pagini ilizibile). Doar foarte puțini elevi, în special în mediul rural, cumpără și folosesc manuale, culegeri de exerciții și probleme, culegerile de teste pentru gimnaziu și pentru bacalaureat, dicționare. În multe clase există doar câteva manuale sau chiar doar unul singur – “manualul profesorului”.

Ponderele orelor de activitate practică și experimentală, modul de realizare a acestora, nu satisfac cerințele actuale pentru a asigura atractivitatea spre o pregătire orientată profesional, temeinică și competitivă. Cadrele didactice - instructori calificați (maestri, tehnicieni, laboranți) pentru îndrumarea competență a orelor de practică lipsesc aproape în totalitate. Relația școlii cu firme și unități economice din sectorul de stat și din cel privat este aproape inexistentă. Deși organizarea în fiecare an a “târgurilor de meserii”, a “zilelor pentru orientare profesională”, a “zilelor porților deschise în

universități” s-au dovedit a fi acțiuni necesare și benefice pentru absolvenții în căutare de joburi și pentru opțiuni în studii postliceale și universitare, accentul principal se pune în continuare pe stagiile de probă și calificarea la locul de muncă, pe reconversia profesională.

Absenteismul din școli, din punct de vedere numeric și procentual, dezvăluie cifre astronomice și reprezintă una dintre principalele cauze pentru pregătirea lacunară, slabă, pentru rezultatele dezastuoase ale elevilor la final de ciclu școlar parcurs. Prin consecință, pe lângă lipsa de interes pentru învățătura ale elevilor, slaba calitate profesională a activității unor profesori nu trebuie omisă dintre cauzele eșecului. Toleranța pentru cultivarea unor relații lipsite de etică în parteneriatul educațional părinte-cadru didactic, precum și pentru fraudarea examenelor prin metode în continuă “perfecționare”, au condus ani la rând (în special după 1995) la obținerea unor rezultate care nu corespundeau pregătirii reale a absolvenților, la înregistrarea unor promovabilități de peste 80%. În condițiile supravegherii exigente, asistată de camerele video, în care s-au desfășurat examenele de bacalaureat pentru promoțiile 2011 și 2012, s-au înregistrat rezultate - bilanț șocante, dar conforme cu pregătirea reală a elevilor. Promovabilitatea la nivel național în sesiunile iulie-august 2011, a fost de 45%, iar iulie 2012 de 44,26%.

Evaluarea de cunoștințe prin examenul de bacalaureat se face fără a ține seamă de diferențele de programă școlară, în funcție de profil, de numărul diferit de ore alocate la disciplinele de bază, de manualele suport recomandate și parcurse. Subiectele date la bacalaureat au același grad de dificultate și rezultatele reflectă o mare inegalitate de cunoștințe ale elevilor absolvenți, ca urmare a condiționărilor menționate. Astfel, la examenul de bacalaureat din iulie 2012, la liceele teoretice promovabilitatea a fost peste 80%, în timp ce la liceele tehnologice doar de 20-25%. De remarcat că doar 15% din absolvenții nereușiți la examenele de bacalaureat, în anii anteriori, au promovat în această sesiune.

Admiterea în majoritatea facultăților fără concurs de admitere, pe bază de “dosar”, a permis și a încurajat o pregătire lacunară nu numai din punct de vedere al cunoștințelor de cultură generală, ci chiar la disciplinele fundamentale, la studiile de specialitate pentru care au optat.

Orientarea profesională a elevilor și absolvenților este adesea determinată de considerente subiective, circumstanțiale (preferințele părinților, concurența mică pentru locuri cu finanțare de la buget, atracția pentru profesii “la modă”, “bănoase” s.a.), fără o cunoaștere reală a exigențelor pretinse de studiile

universitare pentru obținerea competențelor validate prin licență/master, care să asigure competitivitate în profesie și prioritate la angajare. Performanțele elevilor olimpici din România la Olimpiadele și Concursurile Internaționale sunt dovadă că în fiecare generație de tineri se afirmă performeri a căror valoare este rezultatul nu numai al “zestrei genetice” ci și al altor factori precum studiul temeinic, cu pasiune și continuitate, înțelegerea și sprijinul familiei și, nu în ultimul rând, îndrumarea profesorilor competenți și dedicați muncii cu elevii, în pofida lipsei de prețuire morală și materială din partea societății românești de azi. Există asemenea profesori din ce în ce mai puțini. Unii dintre ei au ajuns mentori la loturile de elevi olimpici din USA (matematică), Abu Dhabi (fizică). Anual, peste 80 de olimpici români ne reprezintă, obținând la concursurile internaționale pentru elevi medalii care situează România pe primele locuri la olimpiadele de matematică, informatică, chimie, fizică. Ca știri de ultima oră aflăm: în Argentina, la Olimpiada Internațională de fizică (554 participanți, peste 100 de țări) elevii români au obținut 6 medalii din care 2 de aur, clasându-se pe locul 1 în Europa și 10 în lume; la Olimpiada pluridisciplinară de la Irkutsk din Rusia, elevii români au obținut 11 medalii (4 de aur, 6 de argint, una de bronz) la informatică, matematică, fizică și chimie.

În ceea ce privește condițiile în care se realizează procesul de învățământ preuniversitar, ca dotări și funcționalitate, se cer consemnate următoarele :

- susținerea învățământului românesc și implicarea dezvoltarea bazei sale materiale au fost și sunt condiționate de alocările din PIB și de bugetele comunităților locale. Din păcate aceste alocări sunt într-o continuă scădere. Doar în 2008 s-a realizat procentul de referință 6% din PIB, diminuat la 4,2% în 2009 și la 3,64 în 2011.

- în limitele fondurilor alocate de către Ministerul Învățământului, Educației și Cercetării, de către comunitățile locale prin proiecte cu finanțare europeană, s-au construit în număr semnificativ școli noi, s-au executat reparații capitale și de modernizare în multe unități școlare, pentru a asigura igiena și confortul termic în anotimpurile cu temperaturi scăzute. În toate liceele și în aproape toate școlile s-au creat laboratoare de informatică și laboratoare pentru disciplinele din aria curriculară de științe, cabinete și centre de documentare.

- nu puține sunt cazurile în care fondurile care au fost repartizate școlilor s-au cheltuit irațional, iresponsabil și chiar culpabil. S-au aprobat și finanțat proiecte licitate preferențial, la costuri exagerate, cu depășirea sumelor de contract, nerespectarea terme-

nelor de execuție și cu o calitate necorespunzătoare a lucrărilor executate.

- în multe școli, repartițiile curente necesare și igienizarea obligatorie în timpul vacanțelor de vară se fac cu mare întârziere, în pripă și sub standardele de calitate cerute pentru obținerea de funcționare în noul an școlar.

- Cu excepția înzestrării cu rețele de calculatoare, cu aparatură video și planșe cu caracter metodic, majoritatea școlilor nu dispun de dotările necesare (aparatură, instrumente, s.a.) pentru a se desfășura în mod sistematic activități experimentale în laboratoare. Calculatorul nu poate substitui experimentul de fizică, chimie, biologie, ci doar aprofundează cunoștințele dobândite prin efectuarea, observarea și interpretarea unor fenomene, a unor proprietăți fizice, chimice, biologice reproduse sau cunoscute direct de elev.

- cheltuielile pentru funcționarea normală a activităților școlare, costurile pentru asigurarea regimului termic în anotimpurile cu temperaturi scăzute sunt într-o continuă și substanțială creștere devenind tot mai greu suportabile din bugetul școlii.

Reforma învățământului, principiile fundamentale cuprinse în legea învățământului în diferitele ei forme legiferate, au constituit teme de dezbatere exprimate cu multă patimă dar, în absența unor măsuri decizionale, realiste și eficiente, clare și coerente, treptat, învățământul românesc a ajuns în impas, iar la momentul actual se află în **STARE DE CRIZĂ**.

Abordând acest subiect despre evoluția învățământului din România, încerc să formulez, pe bază experienței de cadru didactic acumulate în timp de cinci decenii, unele concluzii și propuneri, fără a revendica prioritate în expunerea lor.

2. Așadar, câteva concluzii

1. Principiile de bază ale legii învățământului au fost și sunt interpretate și aplicate inconsecvent și partizan, fiind adesea inoperante din cauza unor ordine și decizii conjuncturale.

2. Condiționările de natură politică reflectate în numirea/destituirea inspectorilor școlari și directorilor de școală, în funcție de opțiunile politice, nu țin seama cu prioritate de competența profesională și managerială probate prin rezultatele obținute de aceștia la concursul pentru ocuparea postului. Această politică determină disfuncționalități, lipsa de continuitate în managementul școlar, situații conflictuale, care reclamă intervenția justiției, dezorientare și nemotivare în activitatea colectivului de cadre didactice.

3. Calitatea învățământului românesc a scăzut după 1990 continuu, până la indicatori de performanță școlară care ne situează în prezent pe unul din ultimele locuri din Europa. Dintre principalele cauze, cumulate, menționăm:

a. reforme ale învățământului nefinalizate “reformate” succesiv, la intervale foarte scurte de timp, uneori de la un an la altul;

b. preluarea unor “modele de import” fără discernământ, în dezacord cu realitățile din societatea românească aflată într-o complexă prefacere politică, economică, socio-culturală, fără a se ține seama de bunele tradiții ale școlii românești;

c. prea numeroasele schimbări de miniștri ai învățământului (15 în 22 de ani, unii cu mandat efemer, 4 în ultimele două luni) au fost în principal “soluții de partid” și prea puțin benefice pentru profesori, elevi și studenți;

d. instabilitatea structurii rețelei școlare ca durată a ciclurilor și programelor de învățământ, a formelor de susținere a concursurilor de admitere și a examenului de bacalaureat*;

4. Faptul că nu se asigură finanțarea învățământului românesc cu un procent rezonabil din PIB (cel puțin 6%) are grave consecințe, provoacă scăderea numărului și a pregătirii personalului didactic, și determină tot mai slabă pregătire a elevilor până la nivelul actual alarmant al promovabilității și al abandonului școlar.

5. Creșterea și extinderea sărăciei populației a determinat reducerea posibilității și chiar imposibilitatea ca familia să susțină material elevul pentru finalizarea învățământului obligatoriu și a liceului. În consecință, un abandon școlar masiv și o inegalitate șocant de nedreaptă a șanselor de formare și devenire profesională și educațională la nivel de generație școlară.

6. Se constată o scădere continuă a competenței profesionale, a vocației și a implicării cadrelor didactice din cauza selecției și demotivării pentru profesie prin salarizarea - în special pentru tinerii licențiați - sub limita necesară asigurării unui trai decent. Se adaugă deprecierea statutului învățătorului, profesorului în societatea actuală, în comunitățile locale în care profesează.

7. Se resimte inexistența unui sistem eficient privind asumarea de obiective și procedee de evaluare a rezultatelor, finanțat de stat, pentru perfecționarea didactică și metodică a personalului didactic. Evaluarea se face pe bază unor criterii subiective și nestimulative pentru performanța

* Conform principiului lui d'Alembert “și mișcarea este făcută dintr-o mulțime de stări pe loc”

didactică (punctaj superior pentru activitatea sindicală față de obținerea doctoratului și publicații ISI pentru profesori din ciclul preuniversitar). Rezultatul acestei metodologii “fluide” a predării didactice este nemotivarea, rutina, lipsa de receptivitate față de noutățile din cultură, știință, profesie, educație.

8. Un număr exagerat de manuale alternative, de culegeri de exerciții și probleme care excelează prin grafică și „preț”, nu corespund ca volum și densitate de informații cu programele școlare, cu numărul de ore alocate disciplinei și nu corelează cunoștințele fundamentale cu aplicabilitatea lor. Adesea distribuția și achiziția sunt dirijate.

9. Orientarea profesională a elevilor este insuficient îndrumată și orientată de școală și de familie în concordanță cu calitățile, capabilitățile și motivația pentru învățare și studiu, pentru a asigura o valorificare benefică a cunoștințelor dobândite în școală.

3. Câteva propuneri

I. Revizuirea cât mai urgentă a programelor școlare, în acord cu o structură realistă a parcursului școlar prin:

i. definirea precisă a obiectivelor asumate pentru clasa pregătitoare și asigurarea unor condiții normale de funcționare ca spațiu și orar și un personal calificat corespunzător, specifice vârstei copilului;

ii. decongestionarea programelor pentru învățământul primar (I-IV);

iii. creșterea ponderii cunoștințelor fundamentale și a celor cu caracter aplicativ față de cele cu caracter informativ, accesibile prin mijloace IT;

iv. oferte alternative pentru studii liceale cu profil realist, umanist, vocațional-tehnologic : planuri de învățământ și programe de studiu, forme de evaluare și de certificare a competențelor diferențiate, în acord cu cerințele actuale ale pieței forței de muncă din economia națională;

v. accesul la studii universitare exclusiv pe baza examenului de admitere și performanței și performanței școlare evaluate prin bacalaureat.

II. Programele de învățământ să se mențină nemodificate esențial cel puțin pentru o generație de elevi (clasele I-XII), cu evaluare anuală a eficienței lor.

III. Stimularea profesională și materială a personalului didactic, în concordanță cu competența și performanța didactică și metodică și cu activitatea la clasele de elevi, pe baza unor criterii de evaluare obiective, relevante. Pe lângă examenele de titularizare și de obținere a gradelor didactice 2 și 1 (conceput ca ultimul grad = ultimul “hal”) să se prevadă și examene de abilitare care finalizează stagii de perfecționare, elaborarea de materiale didactice (de exemplu, “caietul de experimente școlare al profesorului”), sub coordonarea departamentelor de profile acreditate din universități.

IV. Introducerea în nomenclatorul domeniilor și specializărilor universitare a dublelor specializări și a masteratului didactic. Definirea explicită a competențelor și a posibilităților de încadrare pentru absolvenții cu licență și pentru cei cu studii de master.

V. Organizarea, pe bază de concurs de proiecte cu finanțare europeană, a unor forme de învățământ profesional-vocațional (liceal și postliceal) în localități situate în zone în care se dezvoltă și sunt stabile unități economice și firme, mici întreprinderi de profil (ferme agro-zootehnice, ateliere pentru reparații și asamblări de aparatură, prelucrare de serie și artizanală a unor materiale din resurse locale ș.a.).

VI. Acordarea unor subvenții, de la bugetul M.E.I.C și din sponsorizări, care să permită asigurarea gratuită a manualelor școlare pentru învățământul obligatoriu.

În final, este imperios necesar, nu în vorbe ci, în fapte, să se acorde prioritate și să se respecte un pact național pentru educație, învățământ.

Bibliografie generală

- [1] Anuarele statistice, secțiunea educație, 2009-2011.
- [2] Buletinele statistice INS, secțiunile fenomene demografice, piața forței de muncă.
- [3] www.edumanager.ro flux informativ, 2011-2012.

Bibliografie dedicată

- [1] M. Nicolescu, *Viața lui Spiru Haret*, Revista Generală a Învățământului, București, an XVIII, Nr.3, p. 146 (1930).
- [2] Spiru Haret, *Revista Generală a Învățământului*, București, p. 497 (1905).

- [3] Octavian Prie, *Reforma școlară*, Revista Țara Noastră, Cluj, anul IV, Nr.50, 1923.
- [4] C. M. Neicu, *Învățământul supra-primar*, Revista Generală a Învățământului, Tipografia Bucovina, București, anul XVIII, Nr.3, p. 175 (1930).

- [5] I. Simionescu, *Oameni aleși*, vol. II, pag. 9,116, Editura Cartea Românească, 1935.

---

* Autor corespondent: adrian.chiriac@cbg.uvt.ro